

РЕМИЛИТАРИЗАЦИЈА ЗАПАДНЕ И ИСТОЧНЕ НЕМАЧКЕ

Питање ремилитаризације Западне Немачке и њенога доприноса у одбрани Западне Европе постало је у последње време једно од најактуелнијих војно-политичких питања у свету. Немачка са својим људским и индустријским потенцијалом, као и својим географским положајем, претставља пространу територију на којој се укрштају интереси два супротна блока, како у погледу политичког, тако и економског утицаја.

У моменту избијања корејске кризе Источна и Западна Немачка претстављале су две засебне државе са посебним владама и посебном економском структуром. Истина, обе су владе, као и њихови парламенти, с времена на време, из било којих, а већином тактичких разлога, покретале питање јединства Немачке. Међутим, у постојећим међународним односима то није могло зауставити њихово све дубље међусобно раздвајање, акамоли довести до њиховог практичног сједињења.

Због постојања јаких снага у Источној Немачкој и формирања тамошње тзв. „Народне полиције“, а нарочито после разоткривања суштине совјетске политике приликом корејског сукоба, питање положаја Западне Немачке у Западној Европи постало је веома важно и актуелно у војном, политичком и економском погледу. Због тога је Аденауер, канцелар Западне Немачке, још у августу 1950 године поднео свој меморандум западним силама, у коме је указао на војне припреме Источне Немачке, тражио гаранције и заштиту од евентуалног напада са Истока и појачање окупационих снага у Западној Немачкој на 10 америчких оклопних дивизија, као и формирање сопствене полиције која би била јака као и „Народна полиција“ у Источној Немачкој.

Због актуелности одбране Западне Европе и удела Западне Немачке у томе, у септембру 1950 године дошло је до Њујоршке конференције министара спољних послова западних велесила и претставника држава Атлантског пакта на којој није нађен начин за решење тога питања, иако мисао о наоружању Западне Немачке у принципу није одбачена. Наоружању Западне Немачке највише се одупирала француска делегација, те је коначна одлука по том питању одложена за следећи Бриселски састанак.

Међутим, у циљу укључења Западне Немачке у западно-европски одбранбени систем, на Њујоршкој конференцији донете су важне одлуке, као,

на пример, о обустављању демилитаризације, о ревизији окупационог статута, измени режима забрањених и ограничених индустрија, о формирању полицијских снага од 30.000 људи итд. Осим тога, донета је и начелна одлука о појачању окупационих снага у Западној Немачкој.

САД (које су још на Њујорској конференцији желеле да се питање наоружање Западне Немачке у начелу позитивно реши) веровале су да ће на Бриселској конференцији, због погоршања ситуације у Кореји, моћи лакше да продру са својим гледиштем. Међутим, на Бриселској конференцији, због предлога Совјетског Савеза да се одржи конференција Савета министара спољних послова, Савет Атлантског пакта усвојио је само принцип учешћа Немачке у одбрани Западне Европе, с тим да се за спровођење тог принципа претходно консултује влада Западне Немачке. Осим тога, дозвољено је Западној Немачкој да оснује Министарство спољних послова и да измени дипломатске претставнике са пријатељским државама.

У смислу закључака ове две конференције влада Западне Немачке признала је предратне дугове, као и оне који су настали у вези помоћи почев од 1945 године па даље. Она је наименовала и делегацију за преговоре са западним велесилама на челу са Теодором Бланком и бившим генералима Шпајделом (за време рата начелник штаба немачке команде за Француску) и Хојзингером (пред крај рата начелник оперативног одељења сувоземне војске — ОКН) као војним саветницима.

Уствари, ниједна од немачких политичких партија није се у начелу изјаснила против ремилитаризације, али су Социјалдемократска и националистичке партије биле против спровођења ремилитаризације онако како су то желеле САД и Аденауерова влада. Док се Аденауерова влада са Хришћанско-демократском партијом исувише поводила за политиком САД и тиме губила утицај у масама, докле је Социјалдемократска партија, на челу са Шумахером, за спровођење наоружања још од почетка поставила као услов потпуну самосталност и равноправност Западне Немачке и укидање окупације. На тај начин, она је ојачала, јер је добила већину на изборима за парламенте у неколико покрајина Западне Немачке.

Социјалдемократска партија, која је за време стварања Аденауерове владе била спремна да уђе у коалицију, сада је могла и да уцењује, тим пре што је својом привидном паролом против ремилитаризације погодила расположење народних маса и ојачала свој утицај и што су САД настојале да дође до тзв. „Велике коалиције“, обећавајући испуњење услова, који су били постављени као цена за ремилитаризацију. Пре свега, Социјалдемократска партија тражила је спровођење нових избора (јер се надала да ће још више ојачати), не пристајући да се образује добровољачки контингент немачке војске, у коме би се могли окупити бивши милитаристи, али се заузимала за интернационалну армију, уколико и друге нације не би имале својих националних армија. Осим тога, она је тражила гаранцију да Немачка неће поново постати ратно попрштена, које треба да се надмоћнијим снагама и наоружањем са Запада пренесе на подручје источног нападача.

Комунистичка партија Западне Немачке, као оружје политике Совјетског Савеза, који по сваку цену жели да онемогући укључење људског и индустријског потенцијала Западне Немачке у Западни блок, оштро на-

ступа против ремилитаризације, служећи се при томе лажним мирољубивим паролама и неискреном бригом за будућност немачког народа.

Бивши немачки виши војни руководиоци, генерали Гудеријан, Борк, Халдер и др. свесни су значаја Немачке за одбрану Европе и својих искустава у борби против Руса. А да би се озбиљније активирали у раду на ремилитаризацији, постављају следеће услове: признање немачког војника као часног војника, укидање дифамације, ревизију нирнбершких пресуда, уколико се не ради о чисто криминалним делима, и пружање помоћи бившим војницима. Они се не слажу да се немачки генералштаб и командни кадар искључе из учешћа у будућој одбрани Западне Европе, поготову када се ради о рату против Руса. Они даље захтевају да се успостави јединствена и демократска Немачка са властитом армијом која би била равноправна са осталим армијама чланица Атлантског пакта, а противе се решавању проблема наоружања Западне Немачке на парче (преко полиције итд.). Иако се не слажу са Аденауеровом владом зато што по њиховом мишљењу не води довољно рачуна о условима под којима народ може примити ремилитаризацију, они је ипак користе као средство преко кога ће почети ремилитаризација, коју ће они, као бивши војници, спровести до краја. С друге стране, такав став бивших војних руководилаца изазвао је код политичких партија бојазан да будућа армија опет може да постане држава у држави. На страни бивших виших војних руководилаца налази се и маса бивших официра и војника који су, преко разних својих организација, успели да очувају међусобну солидарност, а и немачку војну традицију. Међутим, немачке народне масе изјасниле су се против ремилитаризације, зато што баш оне и данас највише осећају горка искушења из Другог светског рата. Због тога ни разна национална удружења и политичке партије немају неке веће подршке код њих, већ се ослањају углавном на бивше нацисте. А све политичке партије (сем оних под утицајем совјетске политике), свака на свој начин, стрпљиво воде борбу за придобијање народних маса за ремилитаризацију, искоришћавајући при томе питање поновног наоружања за своје политичке циљеве.

Неоспорно је да немачко јавно мишљење попушта захтевима за пријем наоружања, било под притиском светске ситуације, било ради тога што су широки слојеви спремни да бране своју независност и што су свесни да одбрана од напада са Истока умногоме зависи од њих самих. На формирање таквог јавног мишљења утицали су и захтеви Социјалдемократске партије за потпуну равноправност Западне Немачке, затим тежње 9 милиона избеглица из источних делова бившег немачког Рајха, које су спремне да се боре за повратак на своја огњишта, као и бивши немачки војни кругови који су, нарочито после корејске кризе, почели да публикују немачко ратно искуство из Другог светског рата, чиме буде војничке традиције немачког народа и подижу његов национални понос.

У смислу одлука Бриселске конференције, у јануару 1951 године, почели су у Петербургу код Бона преговори по питању наоружања Западне Немачке између делегације великих сила и одређене делегације Бонске владе. Међутим, на самом почетку преговора дошло је до размимоилажења како између делегата великих сила, тако и у самој немачкој делегацији. Претставници западних великих сила, предложили су „борбену групу“ као основну

тактичку здружену јединицу, састава девет пешадиских, два тенковска и један пионирски батаљон, са ПАО, ПТ и извиђачким јединицама, борбеном и извиђачком авијацијом.

Делегати Бонске владе, базирајући свој предлог на искуствима из Другог светског рата, тражили су стварање 12 дивизија по 20.000 људи са немачком командом и инсистирали да дивизија буде састава: девет моторизованих пешадиских батаљона, три артиљериска дивизиона, два батаљона средњих тенкова, један пионирски, ПА и ПТ дивизион и једна мотоциклистичка чета.

Због међусобног размимоилажења и очекивања резултата конференције заменика министара спољних послова четири велике силе, дошло је до конкретних закључака тек почетком јуна 1951 године, када су разговори поново оживели и када су претставници западних сила у принципу пристали на немачке предлоге, углавном због тога што су изгледи на одржавање конференције Савета министара спољних послова спали на минимум.

На свом путу по Европи генерал Ајзенхауер изјаснио се за стварање армије Западне Немачке од 300.000 људи (с тим да се сваке године регрутује по 100.000 људи и да први контингент буде састављен од добровољаца, а остала два на бази опште војне обавезе). Он подржава немачки захтев за равноправношћу као услов за поновно наоружање.

Чим су западне велике силе са Бонском владом започеле акцију за поновно наоружање Западне Немачке, Совјетски Савез је, у циљу ометања те акције, предузео широку дипломатску делатност за јединство Немачке, прво на Прашкој конференцији министара спољних послова источних земаља, а касније и предлогом за сазивање конференције четири велике силе. У том циљу, а под притиском Совјета, претседник Источнонемачке владе, Гротевол, у децембру 1950 године поднео је (и против воље Јединствене социјалистичке партије Источне Немачке) канцелару Аденауеру предлог за образовање конституционалног савета за читаву Немачку са задатком формирања привремене владе. Аденауер је у незваничном одговору одбио Гротеволов предлог, остајући на свом ранијем предлогу о одржавању општих, непосредних и тајних избора под заједничком контролом.

Непосредно пред почетак конференције заменика министара спољних послова и после Гротеволовог предлога парламент Источне Немачке упутио је исти предлог парламенту Западне Немачке.

*

Главна активност совјетске пропаганде у Западној Немачкој усмерена је на парализовање Социјалдемократске партије у Западној Немачкој, где је у том циљу организована тзв. Социјалдемократска опозиција (у коју је, поред осталих, ушао и бивши нацистички генерал Ремер, који је учествовао у угушивању завере против Хитлера 20 јула 1944 године). Ова опозиција тражи спољнополитичку и војну неутралност уједињене Немачке, забрану сваке војне службе за немачке грађане, изборе за свенемачку уставотворну скупштину на паритетној бази и закључење мировног уговора што пре.

Источна пропаганда организовала је и такозвани „Покрет за референдум против ремилитаризације и закључивање мировног уговора у 1951 години“, који је Бонска влада забранила.

Један од јачих ослонаца источне пропаганде у Западној Немачкој је и „Социјалистичка државна партија“, на челу са нацистом Др. Дорлсом и већ поменути бившим генералом Ремером. У предизборној кампањи маја 1951 године Дорлс је изјавио да у потпуности усваја принципе источне пропаганде и да би био спреман да помогне Русима ако би ушли у Западну Немачку.

У циљу борбе против наоружања Западне Немачке у фебруару 1951 године организовано је заседање „Светског савета мира“ у Берлину, а у марту 1951 „Европска радничка конференција“.

Иако су народне масе са одобравањем прихватиле мере Бонске владе против Социјалистичке државне партије, оне се, ипак, нису сложиле са забраном референдума, пошто су против ремилитаризације.

Мере које совјетске окупационе власти, које се спровode у циљу политичког и економског развоја Источне Немачке, имају за циљ стварање сателитске државе по узору на остале информбироовске земље, које ће претстављати део совјетског блока у економском и политичком погледу, као и војну базу за даљу експанзију према Западу.

За спровођење такве своје политике совјетске су власти још 1946 године образовале такозвану „Јединствену социјалистичку партију Немачке“, у коју су се последњих година, нарочито на ниже положаје, увукли малограђански елементи, који су спремни на беспрекорну послушност, док су се стари чланови Комунистичке партије Немачке углавном пасивизирали. Совјетске власти су задржале као резерву и неке грађанске партије, које заједно са Јединственом социјалистичком партијом Немачке чине „Национални фронт“ и које су потребне совјетској политици ради утицаја на истоимене партије Западне Немачке.

Од свих грађанских партија совјетске власти се највише ослањају на „Националну демократску партију Немачке“, као претставника једног дела крупне буржоазије са добрим везама у нацистичким круговима Западне Немачке.

Проглас трећег заседања и источнонемачког „Националног конгреса за јединство Немачке“ поклапа се са улогом, коју су совјетске окупационе власти одредиле грађанским партијама. У том погледу у новоосновани „Национални фронт“ позивају се и бивши нацисти, уколико нису осуђивани као ратни злочинци, а који су уочи избора за „Национални конгрес“ добили право гласа. Према цркви совјетске власти имају попустљив став.

Совјетске власти у Источној Немачкој спровеле су још 1945 године аграрну реформу која је обухватила сва имања (сем црквених) изнад 100 х и извршиле национализацију индустрије и конфискацију имовине ратних злочинаца. Организована су такозвана народна предузећа (Volkseigene Betriebe) и совјетска акционарска друштва. Ова друштва обухватају 103 најзначајнија предузећа, која је требало демонтирати, али су их совјетске власти „великодушно“ оставиле у Немачкој. На ова предузећа отпада трећина целокупне производње Источне Немачке, док на 3.400 народних предузећа долази само

око 50% целокупне производње. Совјетска акционарска друштва претстављају основ источнонемачке ратне производње и у њима се производе делови за тенкове, средства за везу, муниција и експлозив.

Према подацима Бонске владе, совјетске власти су до краја 1950 године на рачун репарација наплатиле 10,7 милијарди долара (од чега је требало подмирити и репарациона потраживања Пољске) и тиме прекорачиле дозвољену суму за 700 милиона долара. Међутим, оне још увек одузимају добар део источнонемачке продукције. Према подацима Бонске владе окупациони трошкови Источне Немачке до краја 1950 године износили су 9 милијарди марака (ту нису урачунати трошкови које сносе поједине покрајинске владе из својих буџета).

Национализацијом претежног дела предузећа омогућен је прелаз на планску привреду, тако да је двогодишњи план за 1949 и 1950 годину, и поред недостатака сировина, ратних разарања и демонтаже, спроведен са знатно премашеним планираним квотама у угљу и челику. 1951 године почео се спроводити петогодишњи план са тежиштем на развоју тешке индустрије.

У складу са општом политиком Совјетског Савеза стоји и његова политика у односу на ремилитаризацију Источне Немачке. Још у заробљеништву око „Националног комитета Немачке“ у Совјетском Савезу припремана је гарнитура бивших немачких виших војних руководилаца, од којих данас неки заузимају високе положаје у политичком или управном апарату.

Чим је завршена денацификација, 1948 године, совјетске власти почеле су да формирају полициске јединице по касарнама од поузданих пограничних полицајаца и цивилних лица припадника Јединствене социјалистичке партије и Слободне немачке омладине. Ускоро после тога спроведена је акција врбовања за полицију и руднике урана, тако да је ради страха врбованих лица акција бар донекле успела. После чишћења полиције (која је добила назив „народна полиција“ — „Volkspolizei“) од свих сумњивих елемената, у лето 1949 године, поново је преко масовних организација спроведена широка акција врбовања под паролем „патриотизма, јединства Немачке и против ремилитаризације Западне Немачке“.

1950 године у Источној Немачкој већ је било формирано 47 самосталних једнородних батаљона (33 пешадиска, 5 тенковских, 2 за везу и 1 пионирски батаљон и 6 артиљерских дивизиона), као и 21 војнополициска школа (од којих 10 пешадиских и две за виши командни кадар). Батаљони су имали по 4 чете, а поред команданта и политичког комесара у сваком се налазио и по један совјетски официр као саветник.

Војна настава у „народној полицији“ спроводи се од 1949 године, када је из Совјетског Савеза враћен велики број бивших официра који су укључени у „народну полицију“ углавном као наставници, а и као командни кадар. Већи број од ових официра заузео је и руководеће положаје.

И поред школовања нових официра у полициским школама, у Источној Немачкој и војним академијама у Совјетском Савезу (где се досада школовало око 300 официра војне полиције) око 50% целокупног данашњег командног кадра отпада на бивше официре. По завршетку наставног периода, у новембру 1950 године, када су спроведени испити и када је око 70% питомаца из школа произведено у чин официра, а око 60% припадника бата-

љона у чин подофицира, извршена је и реорганизација војне полиције и из једнородних батаљона створене су здружене тактичке јединице јачине пукова од око 2.400 људи. Ове јединице способне су да самостално решавају тактичке задатке и да се без нарочите реорганизације обједине под командом вишег штаба. Пукови имају три пешадиска батаљона, артиљериски дивизион, тенковску, извиђачку и пионирску чету, чету за везу, ПТ, ПА и минобацачку батерију. Новоосноване јединице (досада око 24) нису потпуно попуњене људством, тако да се њихово бројно стање креће од 1.300 до 1.500 људи, од чега око једне трећине отпада на командни кадар. Бројно стање свих јединица, заједно са поморском (јачине 4—5.000 људи) и ваздушном полицијом, износи око 50—55.000 људи, тј. нешто мање него у 1950 години (ради отпуштања једног дела старијих годишта, а и ради тога да даље јачање „народне полиције“ не би било у раскораку са мировном акцијом совјетске дипломатије).

За руковођење војном полицијом у Источној Немачкој 1949 године формирана је „Главна управа за обуку“, која је потчињена влади, али главна реч припада совјетском саветнику и генералу Петраковском. У пролеће 1951 године, ради конспирације, у јединице је уведен систем војних пошта.

После завршетка разговора заменика министара спољних послова, када су изгледи на одржавање конференције четворице спали на минимум, питање наоружања Западне Немачке опет долази у први план. Велика Британија и Француска, које су у ишчекивању конференције министара спољних послова одуговлачиле раније преговоре, морале су да приступе преговорима. То су искористиле Сједињене Америчке Државе које су појачале своју дипломатску активност, а тако исто и влада у Бону. На убрзавање разговора Сједињене Америчке Државе потстакнули су и резултати избора у Француској, на којима Комунистичка партија Француске није претрпела пораз који би условио да Француска може постати главни носилац европске одбране.

9 јула 1951 године укинута је ратно стање са Немачком (без прејудирања окупационог статута и одлука, које може да донесе само мировни уговор), тако да су створени предуслови за увлачење Западне Немачке у Атлантски пакт.

Иако су били против ремилитаризације Западне Немачке, да не би остали усамљени, Французи су у преговорима о Европској армији (по тзв. Плевеновом плану) у Паризу припремили платформу за конференцију министара спољних послова западних великих сила у Вашингтону у септембру 1951 године и пристали да и Западна Немачка са 20 дивизија учествује у Армији Западне Европе.

После објављивања комуникае Вашингтонске конференције о нацрту измене окупационог статута за Западну Немачку, као и о потреби њеног укључења у Атлантски пакт, изгледало је да ће се питање ремилитаризације одвијати брзим темпом. То је проузроковало унапред припремљену поновну совјетску акцију против укључивања Западне Немачке у Западни блок. Претседник Источнонемачке владе, Ото Гротевол, у свом говору пред парламентом 15 септембра поново је понудио влади Западне Немачке разговоре за припремање избора за општенемачки парламент, али овога пута није тражио

паритет. Уједно је влада Источне Немачке предузела и низ корака у циљу ублаживања односа са Западном Немачком (амнестија 20.000 притвореника, без тешкоћа склопљен је трговински споразум са Западном Немачком, који се раније сматрао као нерешив проблем).

Претседник Западнонемачке владе Аденауер одбио је Гротеволов предлог као неозбиљан пропагандни гест, али га је касније примио због притиска опозиције и народних маса и због тога што су и западне велике силе биле заинтересоване за вођење преговора између Источне и Западне Немачке, да би виделе колико су Совјети спремни да попуштају у циљу спречавања укључења Западне Немачке у Атлантски пакт. С друге стране, и у западним дипломатским круговима влада мишљење да је и овај Гротеволов предлог само тактички потез совјетске дипломатије да би се видело колико су западне силе спремне за преговоре и да ће Совјетски Савез поднети прави предлог тек онда када питање ремилитаризације и суверенитета Западне Немачке буде готово за потписивање. Није искључено да ће Совјети поставити и захтев за сазивање конференције велике четворце.

Тешко је рећи како ће се свршити дипломатски бој за Немачку, али је сигурно да питање мира у много чему зависи баш од правилног решења тог питања.
